

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa W. R.

przeciwko S. Spółce z o.o. w W.

o odszkodowanie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 października 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 12 grudnia 2013 r., sygn. akt IV Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W dniu 21 stycznia 2013 roku powód W. R. skierował przeciwko stronie pozwanej S. Sp. z o.o. w W. pozew o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenie umowy o pracę oraz o zasądzenie odszkodowania w kwocie 25.230 zł za bezpodstawne wypowiedzenie umowy o pracę oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z dnia 26 czerwca 2013 roku uznał powództwo powoda za uzasadnione, zasądzając tym samym od pozwanej spółki na jego rzecz kwotę 25.697,07 zł tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę.

Sąd Okręgowy w R. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu apelacji pozwanego - zmienił wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że

w całości oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu za obie instancje. Orzeczenie to, którego podstawą są odmienne ustalenia faktyczne Sądu II instancji, zapadły po nieprzeprowadzeniu postępowania dowodowego przed Sądem II Instancji.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył „w części I punkt 1 i 2 oraz w części II, oddalający powództwo oraz zasądzający od powoda na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję”.

Zaskarżonemu „postanowieniu” zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i jego niezastosowanie tj. między innymi art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 17 k.p., polegające na uznaniu, że podjęcie aplikacji adwokackiej przez powoda, a to W.R. zatrudnionego na stanowisku przedstawiciela medycznego - konsultanta było ocenione jako przesłanka utraty zaufania pracodawcy do pracownika, a co za tym idzie uznanie jej za uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę oraz poprzez utrudnianie pracownikowi podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w tym w zdobywaniu nowych umiejętności.

Wniósł o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując w uzasadnieniu wniosku na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, polegającego na rozstrzygnięciu, czy odbywanie aplikacji adwokackiej można uznać za wykonywanie „innego zatrudnienia, działalności lub jakichkolwiek innych zajęć na rzecz osób trzecich” oraz wskazując na fakt, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Odnosząc się w uzasadnieniu skargi do istotnego zagadnienia prawnego występującego w sprawie, a mianowicie rozstrzygnięcia, czy odbywanie aplikacji adwokackiej jest formą kształcenia zawodowego i podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych oraz w związku z tym - czy jako takie stanowi naruszenie § 2 ust. 1 lit. h umowy i może być uzasadnioną przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony. Ponadto rozstrzygnięcia wymaga zagadnienie, czy podjęcie aplikacji adwokackiej podpada pod zakres pojęcia „działalności” czy jakichkolwiek innych zajęć” na rzecz osób trzecich, gdy z ustawy Prawo o adwokaturze jasno wynika, że aplikacja jest formą szkolenia, która jest organizowana i przeprowadzana na rzecz aplikanta przez samorząd adwokacki. Słusznie zauważył Sąd Rejonowy, że powód nie naruszył § 2

ust. 1 lit. h umowy, bowiem nie podjął zatrudnienia, działalności lub jakichkolwiek innych zajęć, które można zakwalifikować jako wykonywane na rzecz osób trzecich, nie pozostawał z jakimkolwiek podmiotem w stosunku prawnym. Sąd Okręgowy w R. rozstrzygając sprawę przyjął, że podjęcie aplikacji adwokackiej jest działalnością na rzecz osób trzecich i jako takie uznał za uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę. Jeśli przyjmiemy zgodnie z ustawą Prawo o adwokaturze, że aplikacja adwokacka jest formą szkolenia to orzeczenie Sądu Okręgowego w R. stwarza precedens, że pracodawca może skutecznie wypowiedzieć umowę o pracę w przypadku podjęcia jakiegokolwiek szkolenia przez pracownika, co należy uznać za niedopuszczalną ingerencję pracodawcy w sferę życia prywatnego pracownika. Jeśli za uzasadnione uznałoby się rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego to należałoby uznać, że daje się ono pracodawcy do dysponowania całym wolnym czasem pracownika, podjęcie aplikacji przez powoda nie mogło spowodować spadku efektywności pracownika, tylko wtedy mogłaby być to uznana za prawdziwą przyczyną wypowiedzenia, wynikająca z § 2 ust. 1 lit. h umowy, gdyż sam fakt nauki, kształcenia, podnoszenia kwalifikacji zawodowych nie może być uznany za przyczynę spadku efektywności pracownika.

W skardze powód też wskazał, że jak wynika z zarzutów zawartych w podstawach skargi kasacyjnej oraz z ich uzasadnienia, niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona. Powołał się na stanowisko Sądu Rejonowego w R., że przyczyny wskazane przez pracodawcę, koncentrujące się wokół utraty zaufania pracodawcy do pracownika, niezadowolające efekty wykonywanej przez powoda pracy, niespełnienie oczekiwań pracodawcy w związku z zajmowanym stanowiskiem - są nieprawdziwe. Powód nie podjął zatrudnienia, działalności lub jakichkolwiek innych zajęć, które można zakwalifikować jako wykonywane na rzecz osób trzecich, nie pozostawał z jakimkolwiek podmiotem w stosunku prawnym. Zgoda pracodawcy wymagana byłaby tylko w przypadku wystąpienia kolizji. Podjęcie przez powoda aplikacji nie wpłynęło negatywnie na wykonywanie dotychczasowych obowiązków pracowniczych. Powód podjął aplikację z zamiarem późniejszego awansu Spółce (podjęcie pracy w jej dziale prawnym) i nie był to argument podniesiony na użytek toczącego się postępowania. Charakter odbywania aplikacji adwokackiej przesądza o jej elastycznym trybie. Patron i

aplikant nie określają sztywnych ram jej odbywania. Nie ulega wątpliwości, że odbywanie aplikacji jest możliwe w czasie wolnym od pracy, co potwierdza wieloletnia praktyka osób, które były w stanie godzić zatrudnienie z jej odbywaniem. Powód nie miał podstaw, aby ukrywać ten fakt, przeciwnie - w jego ocenie powodowało to wzrost jego wartości jako dobrego pracownika w spółce (jest to przyczyna obiektywna, a nie subiektywna). Powód słusznie poinformował pracodawcę o tej informacji - po uzyskaniu wyników egzaminu wstępnego. Nabycie statusu aplikanta nie oznacza automatycznej kolizji z obowiązkami pracownika.

Pełnomocnik pozwanego wniósł o: odrzucenie skargi kasacyjnej; względnie o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania lub jej oddalenie, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z powołaniem się na przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. – występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne. Wskazano też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Nie można jednak uznać, że strona skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją

rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

W tym kontekście należy wskazać, że podniesiona przez powoda kwestia „czy odbywanie aplikacji adwokackiej można uznać za wykonywanie „innego zatrudnienia działalności lub jakichkolwiek innych zajęć na rzecz osób trzecich” stanowi niepełne odzwierciedlenie podstaw faktycznych, w jakich zostało ono sformułowane oraz w istocie kontestuje ustalenia Sądu, co jest niedopuszczalne. Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku wskazał dokładny zapis umowy łączącej strony niniejszego postępowania. Powód całkowicie pominął okoliczność, że w treści § 2 ust. 1 lit. h wprost wskazano, że podejmowanie działalności, czy innego zatrudnienia może spowodować niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków pracowniczych względem pracodawcy. Takie wybiórcze podejście do przedstawianego zagadnienia czyni to zagadnienie postawionym w oderwaniu od niniejszej sprawy, a tym samym niedopuszczalnym.

Odpowiedź na przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienie, polegające na rozstrzygnięciu, czy odbywanie aplikacji adwokackiej można uznać za wykonywanie „innego zatrudnienia, działalności lub jakichkolwiek innych zajęć na rzecz osób trzecich” – jest oczywiście pozytywna. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy odbywanie aplikacji adwokackiej jest zajęciem bardzo pracobłonnym, związanym z odbywaniem szkolenia u patrona (z możliwością otrzymywania wynagrodzenia) oraz w miejscach związanych z wymiarem sprawiedliwości. Z tego względu może kolidować z wykonywaniem obowiązków pracowniczych. Jak wynika z ustaleń Sądu podjęcie przez powoda aplikacji adwokackiej nie leżało w interesie pracodawcy i nie wyrażał on zgody na tego rodzaju działalność.

W treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód w sposób niewłaściwy powielił treść zarzutów kasacyjnych i ich uzasadnienia skumulowanych w punktach 1 i 2. Jeśli przyjąć - jak wskazuje powód - że aplikacja adwokacka jest formą „jakiegokolwiek” szkolenia (str. 9 i 10 uzasadnienia skargi kasacyjnej), oznacza to postawienie zagadnienia prawnego

również w oderwaniu przepisów ustawy prawo o adwokaturze, których analizę przeprowadził Sąd drugiej instancji.

Z powyższego wynika, że strona skarżąca, motywując wniosek w wyżej przedstawiony sposób, nie przedstawiła w istocie zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., które miałyby świadczyć o potrzebie przyjęcia jej skargi do merytorycznego rozpoznania.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera też wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Chodzi tu o wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08 – LEX nr 494134; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08 – LEX nr 490364). W niniejszej sprawie stan taki nie występuje. Naruszenie przepisów wywołujących – zdaniem powoda wątpliwości prawne, nie mogą równocześnie prowadzić do konkluzji o ich oczywistym naruszeniu. Również ta dychotomia nie pozwala na uznanie, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto w oparciu o art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).